

Szebb-e a mai Margitsziget, mint a régi?

Szebb-e a mai modernizált Margitsziget, mint a régi őspark volt? A kérdést igazán nehéz volna igennel vagy nemmel eldönteni. Embere válogatja. Aki nem szereti, ha a buja növényzetet, a bársonyos, üdezőld fűtaklót, a komoran őrtálló ősrégi fák nyugalmát, a virágok és madarak illatos-dalos birodalmát szentégtelen emberi kéz munkája hasogatja, szabdalja, az minden bizonnyal visszasírja azokat a „szép időköt”, amikor a Margitszigeten színes pillangók kergetőztek, moha takarta az ódon várfalakat és olyan áhitattal teli esend uralta ezt a Duna közepén levő földfoltot, hogy azt a Teremtő előtti leborulásában még a kotnyeles madár se merte csicseregésével megzavarni. Aki viszont a kényelem, a „modern komfort” rajongója, az áldja mindazokat, akik az emberi kultúra szolgálatában az ilyen intézeteket éppen Szent Margit szigetén, tehát a szabad természet kies völgyében megalkották. Mert nem lenézendő eredmény az, hogy a pókhálólepte, repkénytakarta romok helyén ma üdülőhelyek, fürdők, éttermek, hotelek, szanatóriumok szolgálják az ember testi-lelki újjászülését. Persze, ami ma, ezekben a hetekben, napokban van, nem a legideálisabb... Nem pedig azért, mert a határmezsgyéjén állunk a sziget átalakulásának, most van azon a ponton, amikor leveli régi, szegényes, de mégis csak az őstermészetadta ruházatát, hogy felszerelje a csillogó, díszes, nagyvilági „estélyivel”, amelyben inkább kelletheti magát a világjáró külföldiek, mint a napi gondok között verejtékező pesti bentlakók előtt.

Romantika és modern komfort

Kicsit elkésett volna afölött vitázni, hogy e kettő közül tulajdonképpen melyik réteget akarja ölelő karja közé zárni a Margitsziget? A magyar főváros leszegényedett polgárai már a 30 és 50 filléres belépőjegyek ellen is protestáltak. Az ő zsebükben, az ő filléreikből nehéz volna azokat az épületmonstrumokat megalkotni, amelyek egyre többet és többet vesznek el a sziget lombos fáiból, azokból a hatalmas tölgyekből, amelyek alatt Arany János is oly szívesen üldögélt. Viszont a jőpénzü külföldiek, akik megtörik az idegenforgalmi ipar intézményeit, a romantika mellé hideg-meleg-vízzel ellátott, izléseken butorított, modern felszereléssel ellátott hoteleket követelnek, mert az előbbi csak az utóbbival együtt tudják élvezni. Ezért kellett még a szegény pesti költők romantikus lovagvárát, a kisszállót is teljesen átalakítani, a mai idők követeléseinek megfelelően átépíteni, mert ha a Nyulak szigetének gyönyörűsége voltát ők énekeltek is meg, ezeket az értékeket az angol, a francia és az olasz vendég inkább képes csengő valutára átváltoztatni.

Hatvan egynéhány év előtt, 1875-ben Őri G. György tanár „négy füzetben, negyven ábrával” énekelte meg a Margitsziget történelmét „az I. századtól a jelenkorig.” Ebben szinte látnoki erővel jósolta meg a sziget későbbi népszerűségét.

„Magyarország méltóságtelejcs főfolyamának, a Dunának szeme, hazánk fővárosának, Budapestnek pedig szemefénye mindenestre Margitsziget. Nagyszerűsége évről évre, mondhatni napról-napra tündöklőbb, s messzeragogyó fénytűzének sugarai maholnap a világra lövelődnek s az a világhírt fogják a sziget cégeül kitűzni.”

„Minél varázsabb báját kínál a jelen, minél biztosabb a még nagyobb jövőnek ígérekzése, annál inkább helyén van, hogy a múltba is visszapillantunk.”

»Édelgés« a sziget »élvein«

A könyvek leírják a Margitszigeten lakott hét szerzetesrendnek eredetét, rendeltetését, főbb szabályait, de mégis csak azok a legérdekesebb fejezetek, amelyek a sziget természeti szépséget fölött undalodnak el.

„Ha oly kedvesen bámuljuk — mondja a szerző — a sziget jelenét, ha oly édesen édelgünk annak kifogyhatatlan élvein”, ne sajnáljuk a fáradságot a történelmi adatok megismeréséért. Biztos érzékre vall, hogy a világhírt már 1875-ben megsejtette a sziget „bájosságában”. A történetírónak azonban inkább a park, a „ritkanagyságu hársfa, platán és vadgesztenyesor”, szóval a szépséges természet tetszett, mint a véges emberi alkotások. Az erre vonatkozó leírás így szól:

„Az 1790-ki, Pozsonyban tartott országgyűlésen, december 12-én Sándor főherceg, II. Leopold királynak fia választatván meg országnádorának, királyi rendelet folytán Margitszigete jelöltetett ki számára mulató kertnek, azon feltétellel, hogy érte a királyi kincstár a vallás- és közokt. alapítvány pénztárába évenként 500 forintot fizessen.

Sándor főherceg, mint ország nádora gyakran látogatta a szigetet és tévkerthé, labirintussá alakította át s nyárlakot is kezdett építeni benne. 1795-ben azonban elhalálozván, utóda az 1796-ban megválasztott nádor — a feledhetetlen emlékü fenséges József főherceg, — ki az említett föltétel mellett szinte átvette Margitszigetét, fejezte be a nyári lak építését s az egész szigetet, az újabb izlésű angolkerthé változtatta át.

József főherceg a bájos szigethől gyönyörű parkot varázsolt, s azt az egész közönségnek nyitvatartotta; a bejárat azonban kis csónakokon, csak a budai oldalról engedte meg.

A boldog emlékü József nádor, s kir. főhercegnek Margitsziget volt legkedvesebb kirándulási helye. A fáradhatatlan s buzgó hazafi, államférfiu, magas hivatala által engedett üres óráiban itt találta legkellemesebb, nemes és ártatlan szórakozását.

Itt mint szenvedélyes kertész tünt fel, — kés és fűrészkevel kezében, nyesegette, tisztogatta fáit, oltott és szemelt. Gyönyörködött virulásában ültetvényeinek, melyek majd ezerféle fajt tüntetnek. Ritka nagyságu hársak, platánok, vadgesztenyék s a nálunk nem is igen található és itt mégis legritkább nagyságuban élő tulipánfák, a szigetnek kerti berendezése mindannak bizonyítékai, hogy a nagytudományú férfiu mint kertész is nagy szakavatottsággal bírt.”

A hely, amelyhez az édes emlékek »csatolvák«

A sziget később József nádor saját birtokává vált, majd István főherceg és nádoré, az ő elhalálozásával pedig József kir. hercege lett, aki a leírás szerint „nem kiméli millióit, csak-hogy a történelmüleg oly értékdus helyiségnek már már elenyészendett régi fényét, többszörözött miségben s minőségben, díszben állíthassa elő, a helyet, melyhez az édes emlékek csatolvák, minél keresetlebb tegye s iránta minél számosabb keblet gerjessen tömjénezésre.”

Megtudjuk, hogy a régi pest budaiak is „ellenállhatatlanul vonzattak a sziget regényes fekvése által” és hogy „nemcsak Buda-Pest lakosságának százai sőt ezrei alatt nyög a Duna háta naponkint”, hanem a szomszéd vagy közelebbi tartományokból, de földünk távolabbi részéről is jöttek a magyar fővárosba, hogy itteni időzésük legkellemesebb óráit „a már is hírnevessé lett” Margitszigeten töltsék.

„Ha körül nézünk a szigeten, első pillanatokra elfogulva érezzük magunkat annak rézint természetadta, részint az ügyes tapintatu művészet által szinte csodásan előállított sok rendü bájaiban... Itt a fürdővendég — változatos kívánsága szerint — feltölölhat a az elszigetelt magányt s abban akár a nyílt szabadabb tereket, akár a reneteg erdők zugait, melyekből néhány lépéssel ismét a legfényesebb társaságokba vegyülhet...”

Ádáz porfelhők

De térjünk vissza a régi „virányok”-ról a mai világba. Az első, ami a szigetre lépéskor szembe, orra- és tudóba szökő: a por. Ádáz

Női pamutpatentkötés

Női ma

mintás kötés, divatszineben „Sisters”-márka P 7.90

Női fürdődressz gyapjuból, melltartórésszel, divatszineben P 19.80, 17.80, 14.80, 12.80, 10.80

Férfi fürdődressz patentkötésű pamutból, 3 fazonban, 42-46 számig P 3.50, ... 36-40 számig P 2.90

Férfi fürdődressz félgyapjuból, 3 fazonban, szineken, „Sisters”-márka, 36-38 számig P 8.80 Kétszámonként P 1.— áremelkedéssel

Női fürdőköpeny világos frottierből, hosszú ujjal P 14.80, 12.80

Az Anyák napjára május 23.

Áruházunk különböző osztályain nagy választékából mindazt jutányosan megvásárolhatja, amivel az anyai szívnek örömet szerezhet.

Női vagy férfi kötös szép, csikos anyagokból, nagy színválasztékban P 17.80, 12.80, 8.80

Gumi fürdőcipők divatos, egyes párok P 2.98, 1.98, -98

Evezősapka ripszből, saját vagy zöld ernyővel, 49-60 fejbőség P -78, -58

Strand fejkendő napellenzős, színes mosóanyagokból P 1.88

Strand-Cloche divatos, csikos pamutvászonból, 54-60 fejbőséggel P 2.78

Fürdő- vagy strandtáska csikos vászonból, schottis vízhatlan anyagból, sokféle tetszetős fazonban P 7.80, 5.90, 4.50, 2.80, 1.95, -98

Gumi fürdősapkák

egyes darabok, különféle divatszineken P 1.20, -75, -63, -45

porfelhők mindenütt. Hiába menekültünk hát ki ide a fák közé a város porából. A port, amely szürkén szállong, terjeng a sziget elején, a reneteg építkezés okozza. A fedett uszoda mellé nyitott uszodát építenek, a „kursalon” közelében a készülő ivócsarnok oszlopai nyulnak a magasba, emitt követ törnek, amott utat ásna, dűngölnek, a sziget közepétáján pedig lázas sietséggel fejeződnek be a strand sebbel-lobbal végrehajtott építkezési munkálatai. Szinte kaotikus ez a nyüzsgés: emberek, lovak, teherautók, anyagok, bazalt, téglák, habarcs, füstölögő aszfalt összevisszasága. A munka tempója szinte az eget ostromolja, de éppen ez a verejtékes igyekezet mutatja azt, mintha kicsit elmaradtak volna. Hiába: május közepe van, a szinte végnélküli téliből hirtelen reánk szakadt a nyár, a szigetet előzőnlük a látogatók, de mesteremberek még mindig ácsolnak, szerelnek, festenek, mázolnak, ásnak, ültetnek, furnak, faragnak. Az előadás megkezdődött, de a diszletmunkások rajtafelejtődtek a színpadon és ott, ahol már a darab hőségének kellene ágnálni, a közönségre nem tartozó kulisszatitkokat mutogatják.

A strand új épülete vakolatlanul meredezik, mert a nyilván még nedves cement- és téglamonstrumra az idén, úgy látszik, nem akarnak habarcsot rakni, nehogy penészvirágok üssenek ki. Ugyanekkor a bejárat főfalaira reafestették a színes freskót. Ennek nem ártanak majd a falak közül előszivárgó vitzérképek? A strand előtt eltulzott méretű és idomu női aktszobor.

Kevés az árnyék

Hatalmassá bővült a vízmedence. Mivel az élősvény, a bokrok és a növényzet jórésze áldozatul esett az építkezésnek, nem kell majd gukker ahhoz, hogy a fürdőzőket a kívülálló alaposan szemügyre vegyék. Igaz, hogy facsemetéket ültettek a kíváncsi szemek elé, de ezeknek lombjai csak jónéhány év múlva árnyékolják be a látóhatárt. Nem ujkéletű baj és

ugylátszik, egyideig még is marad, hogy a strand látogatóinak nincs hol meghuzódni a perzselő, tikasztó napsugarak elől. Eppen ezen a tájékon van kevés fa és még a meglévőkből is kipusztul rövidesen egynehány, mert a strand baloldalán levő kis fenyőket, ciprusokat gyöngédtelen kézzel körülraclták, teledobálták kötörmelékkel, építési hulladékokkal, úgy, hogy a senyvedő facsemeték csakhamar belepusztulnak a barátságatlan elbánásba.

A tulsó végen levő új fásítást valóságos homokmező veszi körül, amelynek porszemcséi kicsit szeles időben belibbennek a strandra,

hogy finom fényvédő réteggként rakodjanak le a beolajozott képpel napozó hölgyek teintjére. Ez a homok, meg a téglá, cement, kő, mész, földhányás, öreg deszka stb. pora járul hozzá ahhoz, hogy a Margitsziget elején a járókelő kénytelen zsebkendőjét a szája elé tartani. De van még valami: az a két óriási, tótongó lyuk a stranddal szemközt, ahová az építkezés hulladékát zudítják.

Utépítő munkások dolgoznak az új autóparkolón, amelynek már tárt kapukkal, készen kellene várni az autósokat. Ehelyett még csak most lapátolják a salakot, emelkedik-puffan az utdöngölő és jár-kei az uthenger. A fedett uszoda körüli kubikosmunkásoknak is jobb lett volna, ha nem várják be a nyári napok eljövetelét.

Hol lehet eső elől »díjmentesen« meghuzódni?

Meg kell állapítani, hogy viszont a fedett sétány helyét varázsos kezek igazán széppé formálták át. A kissé vásári zaj helyett, amely ezt a környéket már uralta, áhitatos csend fogad. A fedett sétány idejétmulta deszkatákolmányának helyét mutatós virágágyak foglalták el. Piros muskátli-tarkította üde, zöld fűfoltok foglalják le a tekintetet. Nemrégiben itt homály, nyirkosság és dohszag uralkodott. A zenészek stereotip kis pavillonja, amely előtt vasárnap délután zenei talentummal meg nem áldott gyerekek „dirigáltak“ és a táncért rajongó anyák kisleányai ugráltak, szintén eltűnt. Egyáltalán „a Márkus“ környékén (amely szintén nem a Márkusé többé), minden megváltozott. Kicsinosodott, megszépült ez a tájék, a pavillont kihámozták a fű- és fakörnyezetből, és mintha még a talajt is lejjebb sülyesztették volna, csak hogy az ablakokkal alaposan teleltüzdelt, napsugárhivogató épület jobban feltűnjék. Ez az új kávéház egyáltalán azért létesült, hogy a felsőszigeten levő gyógyintézetek környékének tulzsufoltságát, zajos frekvenciáját megszüntesse. A golfpályát is a nagyszálló közelébe helyezték át. Hátha „reájön“ az idegenre egy kis golfvágó; ne kelljen messzire mennie...

A fedett sétányt azonban még egyszer szóba kell hozni. Mert hiába kulturáltabb, szebb és modernebb annak helye ma, mégis nyilván sokan akadnak, akik az esőtől, vihartól védő födelet visszareklamálják. Nem a régi fedett sétányt, csak valami olyan telővel rendelkező alkalmatosságot, ahol ézengés, villámlás elől meghuzódhatnak. Akik könnyű lélekkel eltemették a korhadt faépületet, azok azt felelik erre: ott az új kurszalón és kávéház: tessék oda behuzódni. Igen ám, csak hogy ott fogyasztani kell, míg a fedett sétány alá díjmentesen bujhatott a szegény nevelőkisasszony és a nem túl jómódu gyerek éppugy, mint az az öreg néni, aki Budáról, vagy a Lipótvárosból rándult ki szerény 30 fillérekkel (nem többel!) a zsebében, hogy itt friss levegőt szívjon...

Az autóbusz

Változatlanul rossz még a szigeti autóbusz. Kicsiny, szűk és dőcögős. Mindenki azt hitte, hogy az idén már hatalmas kék autóbuszok rohannak a szigetre. Tévedtek. A főváros csak ez év végén veszi a kezébe a margitszigeti vonalat és így a közlekedés legjobb esetben a jövő tavaszra változhatik meg.

De azért hiába modernizálás, hiába a lassan tulszaporodó épületek, hiába az apró-cseprő hibák, a törzsökös ősfák, a szinte végtelen pázsitnyulványok, a színes virághalmazok mégiscsak szépek; a rigók a világvárosi nivó ellenére (vagy éppen azért?) változatlanul szépen fütyörésznek, a vadgalambok pedig éppugy bugnak, mint régen...